

কবিতাৰ সপক্ষে

[A Defense of Poetryৰ অসমীয়া অনুবাদ]

পাৰ্ছ বীচ্ শ্বেলী

অনু.: বিবেকানন্দ চৌধুৰী

Issue: Vol. IV, No. 4, February-April, 2026

ডাণ্টে আৰু মিল্টন দুয়োজনেই সভ্য জগতৰ প্ৰাচীন ধৰ্মৰ ধাৰাৰ সৈতে গভীৰভাৱে সোমাই পৰিছিল; আৰু ইয়াৰ মনোভাব তেওঁলোকৰ কবিতাত সন্মতঃ সেই একে অনুপাতত বিদ্যমান যিদৰে আধুনিক ইউৰোপৰ অসংস্কাৰিত পূজাত ইয়াৰ ৰূপসমূহ জীয়াই আছিল। এজনে সেই পথত চলাৰ পাছত আনজনে প্ৰায় সমান ব্যৱধানত সংস্কাৰখিনি অনুসৰণ কৰিছিল। ডাণ্টে আছিল প্ৰথম ধৰ্ম সংস্কাৰক আৰু লুথাৰে পোপৰ দখলৰ নিন্দা কৰা সাহসতকৈ অভদ্ৰতা আৰু তিক্ততাত তেওঁক অতিক্ৰম কৰিছিল। ডাণ্টে আছিল অৱৰুদ্ধ ইউৰোপৰ প্ৰথম জাগৰণকাৰী; তেওঁ অসঙ্গতিপূৰ্ণ বৰ্বৰসকলৰ বিশৃংখলাৰ পৰা সংগীত আৰু বুজনিৰ সমাহাৰেৰে এটা ভাষা সৃষ্টি কৰিছিল। তেওঁ আছিল সেই মহান আত্মাবোৰৰ সংগঠক যিয়ে শিক্ষাৰ পুনৰুত্থানৰ সভাপতিত্ব কৰিছিল; সেই তৰাৰ জাকৰ লুচিফাৰ যি ত্ৰয়োদশ শতিকাৰ গণতান্ত্ৰিক ইটালীৰ পৰা জিলিকি উঠিছিল, যেন সৰগৰ পৰাহে, নিশাৰ পৃথিৱীৰ তমসালৈ। তেওঁৰ কথাবোৰেই আছিল আত্মাৰ সৈতে প্ৰবৃত্তি; প্ৰতিটোৱেই যেন এক স্ফুলিংগ, নিৰ্বাপিত কৰিব নোৱৰা চিন্তাৰ জ্বলন্ত পৰমাণু; আৰু বহুখিনি এতিয়াও পৰিবাহক বিচাৰি নোপোৱা বিজুলীৰে গৰ্ভৱতী হৈ নিজৰ জন্মৰ ছাইৰে ঢাক খাই পৰি থকা। সকলো উচ্চ স্তৰৰ কবিতাই অসীম; ই ওক গছৰ প্ৰথমবাৰ লগা গুটিৰ লেখীয়া, য'ত সম্ভাৱনাময়ভাৱে সকলো ওক গছ সোমাই আছিল। এখনৰ পাছত এখনকৈ আঁৰকাপোৰ হয়তো খুলিব পৰা যায়, আৰু অৰ্থৰ অন্তৰ্নিহিত উন্মুক্ত সৌন্দৰ্য কেতিয়াও পোহৰলৈ নাহে। এটা মহান কবিতা চিৰদিনৰ বাবে প্ৰজ্ঞা আৰু আনন্দৰ পানীৰে ওফলি উঠা এটা ফোৱাৰা; আৰু এজন ব্যক্তি আৰু এটা যুগে

তেওঁলোকৰ অদ্ভুত সম্পৰ্কই তেওঁলোকক ভাগ কৰিবলৈ সক্ষম কৰা সকলো ঐশ্বৰিক প্ৰবাহ শেষ কৰাৰ পিছত এজন আৰু আন এজন সফল হয় আৰু নতুন সম্পৰ্ক সদায়েই গঢ় লৈ উঠে, যিটো এটা অভাৱনীয় আৰু অকল্পিত আনন্দৰ উৎস।

ডাণ্টে, পেট্ৰাৰ্ক আৰু বকাচিঅ'ৰ যুগৰ লগে লগে চিত্ৰকলা, ভাস্কৰ্য আৰু স্থাপত্যৰ পুনৰুজ্জীৱন ঘটিছিল। চ'চাৰে পবিত্ৰ প্ৰেৰণা ধৰিলে আৰু ইংৰাজী সাহিত্যৰ অধিগাঁথনি ইটালীৰ উদ্ভাৱনৰ সামগ্ৰীৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি গঢ় লৈ উঠিছে।

কিন্তু আমি এটা প্ৰতিৰক্ষাৰ পৰা কবিতা আৰু সমাজত ইয়াৰ প্ৰভাৱৰ সমালোচনাত্মক ইতিহাসলৈ প্ৰতাৰিত নহওঁ। কবিৰ প্ৰভাৱ, শব্দটোৰ বৃহৎ আৰু সঁচা অৰ্থত, নিজৰ আৰু পৰৱৰ্তী সকলো সময়তে আঙুলিয়াই দিয়াটোৱেই যথেষ্ট হওক।

কিন্তু কবিসকলক প্ৰত্যাশান জনোৱা হৈছে যে তেওঁলোকে যুক্তিবাদী আৰু যান্ত্ৰিকসকলৰ ওচৰত নাগৰিক মুকুট পদত্যাগ কৰক, আন এক আবেদনৰ উদ্ভৱত। কল্পনাৰ ব্যায়াম আটাইতকৈ আনন্দদায়ক বুলি স্বীকাৰ কৰা হৈছে যদিও যুক্তিৰ ব্যায়াম অধিক উপযোগী বুলি অভিযোগ উত্থাপন কৰা হৈছে। এই পাৰ্থক্যৰ ভিত্তি হিচাপে পৰীক্ষা কৰোঁ আহক ইয়াত উপযোগিতা বুলি কি বুজোৱা হৈছে। সাধাৰণ অৰ্থত আনন্দ বা ভাল হ'ল সেইটোৱেই যিটো সংবেদনশীল আৰু বুদ্ধিমান সত্তাৰ চেতনাই বিচাৰে আৰু য'ত পোৱা গ'লে সন্মতি দিয়ে। আনন্দ দুবিধ, এটা স্থায়ী, সাৰ্বজনীন আৰু স্থায়ী; আনটো ক্ষণস্থায়ী আৰু বিশেষ। উপযোগিতাই হয় প্ৰথমটো বা পিছৰটো উৎপাদনৰ উপায় প্ৰকাশ কৰিব পাৰে। পূৰ্বৰ অৰ্থত যিয়েই মৰমবোৰক শক্তিশালী আৰু শুদ্ধ কৰে, কল্পনাশক্তিক বৃদ্ধি কৰে, ইন্দ্ৰিয়ত আত্মা যোগ কৰে, সেয়া উপযোগী। কিন্তু উপযোগিতা শব্দটোক এটা সংকীৰ্ণ অৰ্থ দিয়া হ'ব পাৰে, যিটোৱে আমাৰ প্ৰাণী প্ৰকৃতিৰ, চৌপাশৰ, জীৱনৰ নিৰাপত্তা থকা মানুহৰ অভাৱৰ গুৰুত্বক নিৰ্বাসিত কৰা, অন্ধবিশ্বাসৰ স্থূল মোহবোৰ বিয়পাই দিয়া আৰু ব্যক্তিগত সুবিধাৰ উদ্দেশ্যৰ সৈতে গঠিত হ'ব পৰা মানুহৰ মাজত ইমানখিনি পাৰস্পৰিক সহনশীলতাৰ মিলন ঘটোৱা কথাটো প্ৰকাশ কৰাত সীমাবদ্ধ কৰি ৰাখিব পাৰে।

নিঃসন্দেহে উপযোগিতাৰ প্ৰচাৰকসকলৰ এই সীমিত অৰ্থত সমাজত নিজৰ নিযুক্ত কাৰ্যালয় আছে। তেওঁলোকে কবিৰ পদাংক অনুসৰণ কৰে, আৰু তেওঁলোকৰ সৃষ্টিৰ ক্ষেত্ৰবোৰ সাধাৰণ জীৱনৰ কিতাপত নকল কৰে। ঠাই উলিয়াই লয়, আৰু সময় দিয়ে। তেওঁলোকৰ পৰিশ্ৰমৰ মূল্য সৰ্বোচ্চ, যেতিয়ালৈকে তেওঁলোকে আমাৰ প্ৰকৃতিৰ হীন শক্তিৰ চিন্তাৰ প্ৰশাসনক উচ্চ শক্তিৰ বাবে সীমাবদ্ধ কৰি ৰাখে। কিন্তু সন্দেহবাদীয়ে স্থূল অন্ধবিশ্বাসক ধ্বংস কৰি থকাৰ সময়তে ফৰাচী লেখক কিছুমানে বিকৃত কৰাৰ দৰে মানুহৰ কল্পনাত ৰচিত চিৰন্তন সত্যবোৰক বিকৃত কৰাৰ পৰা বিৰত ৰাখক। যান্ত্ৰিকজনে সংক্ষিপ্তভাৱে কয়, আৰু ৰাজনৈতিক অৰ্থনীতিবিদে শ্ৰমৰ সংমিশ্ৰণ ঘটালেও, তেওঁলোক সাৱধান হওক যে কল্পনাৰ অন্তৰ্গত সেই প্ৰথম নীতিসমূহৰ সৈতে মিল নোহোৱাৰ বাবে তেওঁলোকৰ জল্পনা-কল্পনাই আধুনিক ইংলেণ্ডৰ দৰে বিলাসিতা আৰু অভাৱৰ চৰম সীমাক একেলগে ক্ষুদ্ৰ কৰাৰ প্ৰৱণতা নাথাকে। তেওঁলোকে এই কথাষাৰ উদাহৰণ দাঙি ধৰিছে, “যিজনৰ আছে, তেওঁক অধিক দিয়া হ'ব, আৰু যাৰ নাই, তেওঁৰ পৰা যি অলপ আছে, সেইখিনি কাটি লোৱা হ'ব।” ধনীসকল অধিক ধনী হৈ পৰিছে, আৰু দুখীয়াসকল অধিক দৰিদ্ৰ হৈ পৰিছে; আৰু ৰাষ্ট্ৰৰ জাহাজখন অৰাজকতা আৰু নিষ্ঠীকতাবাদৰ স্কিলা আৰু চাৰিবিডিছৰ মাজত পৰিচালিত হয়। (স্কিলা হ'ল এক ভয়ংকৰ সামুদ্ৰিক স্ত্ৰী-দৈত্য যাক হোমাৰৰ ওডিছিত কঁকালৰ চাৰিওপিনে কুকুৰৰ মূৰ লাগি থকা ছয় মূৰীয়া প্ৰাণী হিচাপে চিত্ৰণ কৰা হৈছে। এইজনীয়ে

চাৰিবিডিছ নামৰ পকনীয়াটোৰ বিপৰীত দিশৰ ঠেক প্ৰণালীটোত চোপ দি থাকিছিল আৰু সাগৰীয় পকনীয়াটোৰ পৰা বাচিবলৈ আঁতৰেদি পাৰ হৈ যোৱা জাহাজৰ পৰা নাৱিকবোৰক ধৰি ধৰি থাইছিল।) এনেকুৱা প্ৰভাৱ যিবোৰ কেতিয়াও হিচাপ-নিকাচৰ অনুসৰ শাম নকটা কুচকাৱাজৰ পৰা প্ৰবাহিত হ'ব লাগিব।

সুখক তাৰ উচ্চতম অৰ্থত সংজ্ঞায়িত কৰাটো কঠিন; সংজ্ঞাটোত কেইবাটাও আপাতবিৰোধ জড়িত হৈ আছে। কাৰণ, মানুহৰ স্বভাৱৰ সংবিধানত থকা এক বুজাব নোৱাৰা সমন্বয়ৰ দোষৰ পৰাই, নীচজনৰ যন্ত্ৰণা সঘনাই আমাৰ সত্তাৰ উচ্চ অংশৰ সুখৰ সৈতে জড়িত হৈ থাকে। দুখ, আতংক, যন্ত্ৰণা, হতাশা নিজেই প্ৰায়ে সৰ্বোচ্চ ভালৰ অনুমানৰ নিৰ্বাচিত প্ৰকাশ। ট্ৰেজিক কল্পকাহিনীত আমাৰ সহানুভূতি এই নীতিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল; ট্ৰেজেডীয়ে যন্ত্ৰণাত বিদ্যমান আনন্দৰ ছাঁ এটা দি আনন্দিত কৰে। এইটোৱেই হৈছে মধুৰতম সুখৰ পৰা অবিচ্ছেদ্য বিষাদৰ উৎসও। যি সুখত থাকে সেয়া সুখৰ সুখতকৈও মধুৰ। আৰু তাৰ পৰাই এই কথা কোৱা হৈছে, “আনন্দৰ ঘৰলৈ যোৱাতকৈ শোকৰ গৃহলৈ যোৱাটোৱেই ভাল।” এই উচ্চতম প্ৰজাতিৰ আনন্দ যে বিষৰ সৈতে জড়িত হোৱাটো বাধ্যতামূলক নহয়। প্ৰেম আৰু বন্ধুত্বৰ আনন্দ, প্ৰকৃতিৰ প্ৰশংসাৰ আনন্দ, উপলব্ধিৰ আনন্দ আৰু তাতোকৈ বেছি কবিতাৰ সৃষ্টিৰ আনন্দ প্ৰায়ে সম্পূৰ্ণৰূপে অমিশ্ৰিত।

এই উচ্চতম অৰ্থত আনন্দৰ উৎপাদন আৰু নিশ্চয়তা প্ৰকৃত উপযোগিতা। এই সুখ উৎপন্ন আৰু সংৰক্ষণ কৰাসকল কবি বা কাব্য দাৰ্শনিক।

লক, হিউম, গিবন, ভল্টেয়াৰ, ৰুছ'ৰ পৰিশ্ৰম (যদিও ৰুছ'ক এইদৰে শ্ৰেণীভুক্ত কৰা হৈছে, তেওঁ মূলতঃ এজন কবি আছিল। আনসকল, আনকি ভল্টেয়াৰো আছিল কেৱল যুক্তিবাদী। —শ্বেলীৰ টোকা) আৰু তেওঁলোকৰ শিষ্যসকলে নিপীড়িত আৰু মোহগ্ৰস্ত মানৱতাৰ পক্ষত মানৱজাতিৰ কৃতজ্ঞতাৰ অধিকাৰী। তথাপিও তেওঁলোকে কেতিয়াও জীয়াই নাথাকিলে পৃথিৱীখনে কিমান নৈতিক আৰু বৌদ্ধিক উন্নতিৰ মাত্ৰা প্ৰদৰ্শন কৰিলেহঁতেন, সেইটো হিচাপ কৰাটো সহজ। অলপ বেছি আজি-বাজে কথা এশতিকা বা দুশ বছৰ ধৰি কোৱা হ'লহঁতেন; আৰু হয়তো আৰু কেইজনমান পুৰুষ, মহিলা আৰু শিশুক পাশও হিচাপে জ্বলাই দিয়া হ'ব। এই মুহূৰ্তত আমি হয়তো স্পেইনত ইনকিউজিচন বিলুপ্ত হোৱাৰ বাবে ইজনে সিজনক অভিনন্দন জনোৱা নাছিলোঁ। কিন্তু ডাণ্টে, পেট্ৰাৰ্ক, বকাচিঅ', চ'চাৰ, শ্বেইক্সপীয়েৰ, কেলডেৰন, লৰ্ড বেকন বা মিল্টনৰ কোনোৱেই কেতিয়াও নাথাকিলে পৃথিৱীৰ নৈতিক অৱস্থা কি হ'লহঁতেন, সেই কথা কল্পনা কৰা কথাটোৱে সকলো কল্পনাক অতিক্ৰম কৰে; যদি ৰাফেল আৰু মাইকেল এঞ্জেলোৰ জন্ম কেতিয়াও হোৱা নাছিল; যদি হিব্ৰু কবিতা কেতিয়াও অনুবাদ কৰা হোৱা নহ'লহঁতেন; যদি গ্ৰীক সাহিত্যৰ অধ্যয়নৰ কামটো কেতিয়াও পুনৰুজ্জীৱিত নহ'লহঁতেন; যদি আমাৰ ওচৰলৈ প্ৰাচীন ভাস্কৰ্যৰ কোনো স্মৃতিসৌধ নমাই দিয়া নহ'লহঁতেন; আৰু যদি প্ৰাচীন জগতৰ ধৰ্মৰ কবিতা ইয়াৰ বিশ্বাসৰ সৈতে একেলগে নিৰ্বাপিত হ'লহঁতেন। এই উত্তেজনাবোৰৰ হস্তক্ষেপৰ বাহিৰে মানুহৰ মন কেতিয়াও স্থূল বিজ্ঞানৰ উদ্ভাৱনৰ প্ৰতি জাগ্ৰত হ'ব নোৱাৰিলেহঁতেন, আৰু সমাজৰ বিচ্যুতিৰ ক্ষেত্ৰত বিশ্লেষণাত্মক যুক্তিৰ সেই প্ৰয়োগৰ প্ৰতি জাগ্ৰত হ'ব নোৱাৰিলেহঁতেন, যিটো এতিয়া উদ্ভাৱনী আৰু সৃষ্টিশীল ক্ষমতাৰ প্ৰত্যক্ষ প্ৰকাশৰ ওপৰত ইয়াক উল্লীত কৰাৰ চেষ্টা কৰা হৈছে।

বাস্তৱত হ্ৰাস কৰিব জনাতকৈ আমাৰ নৈতিক, ৰাজনৈতিক আৰু ঐতিহাসিক জ্ঞান বেছি; ই বহুগুণে বৃদ্ধি কৰা উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ ন্যায্য বিতৰণৰ লগত খাপ খুৱাব পৰাতকৈ আমাৰ হাতত অধিক বৈজ্ঞানিক আৰু অৰ্থনৈতিক জ্ঞান আছে। এই চিন্তাধাৰাত থকা কবিতাবোৰ তথ্য সঞ্চয় আৰু

হিচাপ-নিকাচৰ প্ৰক্ৰিয়াই লুকুৱাই ৰাখিছে। নৈতিকতা, চৰকাৰ, ৰাজনৈতিক অৰ্থনীতিৰ ক্ষেত্ৰত যিটো আটাইতকৈ জ্ঞানী আৰু শ্ৰেষ্ঠ, বা অন্ততঃ, যিটো এতিয়া মানুহে চৰ্চা আৰু সহ্য কৰাতকৈ জ্ঞানী আৰু ভাল সেইটোক সন্মান কৰা জ্ঞানৰ অভাৱ নাই। কিন্তু আমি, 'মই সাহস নকৰোঁ'ক 'মই কৰিম'তকৈ অগ্ৰাধিকাৰ দিলোঁ, উক্তিটোৰ দুখীয়া মেকুৰীটোৰ দৰে। আমি বিচাৰোঁ যে সৃষ্টিশীল ক্ষমতাই আমি যিটো জানো সেইটো কল্পনা কৰক; আমি যিটো কল্পনা কৰোঁ, সেইটো কাম কৰাৰ উদাৰ অনুপ্ৰেৰণা বিচাৰোঁ; আমি জীৱনৰ কবিতা বিচাৰোঁ; আমাৰ গণনাই ধাৰণাক আগুৰি ধৰিছে; আমি হজম কৰিব পৰাতকৈ বেছি খাই লৈছোঁ।

যিবোৰ বিজ্ঞানে বাহ্যিক জগতৰ ওপৰত মানুহৰ সাম্ৰাজ্যৰ পৰিসীমা বৃদ্ধি কৰিছে, সেইবোৰৰ কৰ্মে কাব্যিক ক্ষমতাৰ অভাৱত আভ্যন্তৰীণ জগতৰ সীমাবদ্ধতা আনুপাতিকভাৱে সীমাবদ্ধ কৰিছে; আৰু মানুহে সাধাৰণ প্ৰয়োজনখিনিৰ ওচৰত দাসত্ব স্বীকাৰ কৰি নিজেই দাস হৈয়েই থাকে। সকলো জ্ঞানৰ ভিত্তি সৃষ্টিশীল ক্ষমতাৰ উপস্থিতিৰ সৈতে অসমতাপূৰ্ণ মাত্ৰাত যান্ত্ৰিক কলাৰ খেতিৰ বাহিৰে কিহৰ বাবে শ্ৰমৰ সংক্ষিপ্ত আৰু সংমিশ্ৰণৰ বাবে সকলো উদ্ভাৱনৰ অপব্যৱহাৰ, মানৱ জাতিৰ বৈষম্যৰ ক্ষোভৰ কাৰণ? যিবোৰ আৱিষ্কাৰ লঘু হ'ব লাগিছিল, সেইবোৰে আদমৰ ওপৰত জাপি দিয়া অভিশাপৰ ওজন বৃদ্ধি কৰিছে বুলি আন কি কাৰণৰ পৰাই উদ্ভৱ হৈছে? কবিতা, আৰু আত্মাৰ নীতি, যাৰ দৃশ্যমান অৱতাৰ হ'ল ধন, সেইবোৰেই হৈছে জগতৰ ঈশ্বৰ আৰু ধন-সম্পত্তি।

কাব্যিক ক্ষমতাৰ কাৰ্য দুটা: এটাৰ দ্বাৰা ই জ্ঞান, শক্তি, আৰু আনন্দৰ নতুন সামগ্ৰী সৃষ্টি কৰে; আনটোৰ দ্বাৰা ই মনত এটা নিৰ্দিষ্ট ছন্দ আৰু ক্ৰম অনুসৰি পুনৰুৎপাদন আৰু সাজি উলিওৱাৰ ইচ্ছাৰ সৃষ্টি কৰে যাক সুন্দৰ আৰু ভাল বুলি ক'ব পাৰি। স্বাৰ্থপৰ আৰু হিচাপ-নিকাচমূলক নীতিৰ অতিৰিক্ততাৰ পৰা বাহ্যিক জীৱনৰ সামগ্ৰীৰ সঞ্চয়েই মানৱ প্ৰকৃতিৰ আভ্যন্তৰীণ নিয়মৰ সৈতে আত্মসাৎ কৰাৰ শক্তিৰ পৰিমাণ অতিক্ৰম কৰে, সেই সময়ছোৱাতকৈ কবিতাৰ খেতি কেতিয়াও বেছি বাঞ্ছনীয় নহয়। তেনে ক্ষেত্ৰত বুজি ল'ব লাগিব যে শৰীৰটো যিটোৱে ইয়াক সজীৱ কৰি তোলে তাৰ বাবে একেবাৰে অব্যৱহাৰযোগ্য হৈ পৰিছে।

বিবেকানন্দ চৌধুৰী এগৰাকী অনুবাদক আৰু লেখক। বৃত্তিত এগৰাকী অভিযন্তা চৌধুৰীয়ে ইংৰাজী আৰু অসমীয়া দুয়োটা ভাষাতে অনুবাদ কৰিছে।